

Tiesību aizsardzības iespējas Rīgas pašvaldībā dzīvojošiem cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem

A.Mazapša, S.Skirmante biedrības „Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem „ZELDA”” juristes

Laikā no 2015. gada 2. marta līdz 15. novembrim, biedrība “Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem “ZELDA”” (RC ZELDA) īstenoja Rīgas domes finansiāli atbalstītu projektu „Līdzvērtīgu iespēju nodrošināšana cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem” (turpmāk – Projekts). Tā ietvaros RC ZELDA nodrošināja bezmaksas juridiskās konsultācijas Rīgā deklarētiem cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem (intelektuālās attīstības traucējumiem un psihiskām saslimšanām).

Projekta laikā RC ZELDA vērsās 91 persona un viņiem sniegtas 354 konsultācijas. Rīgas iedzīvotājiem aktuālākie jautājumi bija saistīti ar rīcībspējas ierobežojumu noteikšanu, pārskatīšanu vai atcelšanu, tiesības uz pienācīgu dzīves līmeni, ietverot arī sociālo pakalpojumu pieejamību un tiesības uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā.

Tēmas	Lietas	Konsultācijas
Tiesības uz rīcībspēju	19	60
Tiesības uz pienācīgu dzīves līmeni un sociālo aizsardzību	16	74
Tiesības uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā	11	61
Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību	10	33
Tiesības uz brīvību un drošību	9	45
Tiesības uz veselības aizsardzību	7	29
Tiesības uz darbu	5	17
Tiesības uz taisnīgu tiesu	3	13
Necilvēcīgas izturēšanās aizliegums	3	5
Labā pārvaldība	1	8
Tiesības uz dzīvību	1	2
Tiesības uz līdzdalību kultūras dzīvē	1	1
Citi	5	6
Kopā	91	354

1. Rīcībspēja

2013. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi Civilprocesa likumā, kas ieviesa jaunu rīcībspējas institūta regulējumu. Atbilstoši spēkā esošajam regulējumam:

- Personai var iecelt pagaidu aizgādni, neierobežojot tās rīcībspēju. Pagaidu aizgādība nevar būt ilgāka par diviem gadiem un to nevar piemērot situācijā, ja garīga rakstura traucējumi nav pārejoši.
- Personai var ierobežot rīcībspēju.
 - Ierobežojumus var noteikt tikai konkrētās jomās, bet nevar ierobežot personiskās nemantiskās tiesības.
 - Jānosaka aizgādības apjoms:
 - Personai ir tiesības pieņemt lēmumus pašai;
 - Personai jāpieņem lēmumi kopā ar aizgādni;
 - Aizgādnis pieņem lēmumus personas vietā.
- Persona var izsniegt nākotnes pilnvarojumu, nosakot, ka nākotnē, iestājoties noteiktiem apstākļiem, personas vietā var rīkoties pilnvarotā persona.

Tuvinieki, vēršoties RC ZELDA, vēlas saņemt juridisko palīdzību pieteikumu sastādīšanā par rīcībspējas ierobežojumu noteikšanu. Bieži tam ir praktiski iemesli, proti, nepieciešams rīkoties ar personas kontu. Tomēr kā viens no būtiskākajiem argumentiem tiek minēta iespējama personas ar garīga rakstura traucējumiem ļaunprātīga izmantošana, piemēram, datu izmantošana noformējot ātros kredītus, datu izmantošana maksātnespējīgu vai noziedzīgos nodarījumos iesaistītu uzņēmumu īpašnieku maiņai, īpašumu izkrāpšana u.tml. Īpaši aktuāli konkrētie jautājumi ir vecākiem, kuriem ir pieauguši bērni ar garīga rakstura traucējumiem. Vecāki vēlas izplānot savu bērnu dzīvi un nodrošināties, ka pēc tam, kad būs miruši, bērns būs pasargāts un nodrošināts ar visu nepieciešamo, turklāt nebūs neviens, kas viņa tiesības un intereses nepamatoti aizskars.

Izteiktās bailes ir teorētiskas, un, pārsvarā gadījumos, balstītas uz citu cilvēku stāstītās pieredzes vai dzirdētā. Tomēr šīs bailes arī norāda uz praktiskām problēmām, proti, informācijas trūkumu par iespējamiem tiesību aizsardzības mehānismiem, juridiskās palīdzības un atbalsta trūkumu problēmu gadījumā, alternatīvu aizsardzības mehānismu pieejamību, atbalsta trūkumu personām ar garīga rakstura traucējumiem, kas viņiem ļautu pilnveidot savas spējas un izveidot atbalsta loku sabiedrībā u. tml. Pamatojoties uz to, bieži rīcībspējas ierobežošana tiek izvēlēta kā labākais un vieglākais mehānisms tiesību un interešu aizsardzībai, nepiedomājot par pašu personu ar garīga rakstura traucējumiem.

Pēc rīcībspējas ierobežošanas bāriņtiesai ir pienākums personai iecelt aizgādni, kurš rīkotos personas vietā vai kopā ar to (atkarībā no noteiktā rīcībspējas ierobežojumu apjoma). Lielā daļā gadījumu tie ir tuvinieki, tomēr ir iespējamas arī situācijas, ka personai nav neviena tuvinieka vai drauga, kurš būtu gatavs uzņemties aizgādņa pienākumus. Šādos gadījumos persona var palikt bez aizgādņa un nav skaidrs kā persona var rīkoties pati, ja tiesa ir noteikusi atsevišķo lemtspēju (aizgādņim ir tiesības vienpersoniski pieņemt lēmumus).

D.V. dzīvoja sabiedrībā, bet pēc psihiskās saslimšanas paasinājuma viņu ievietoja psihiatriskajā slimnīcā. Tikmēr, kamēr D.V. atradās slimnīcā, tuvinieki iesniedza tiesā pieteikumu par rīcībspējas atņemšanu. D.V. par to uzzināja tikai tad, kad tika aizvesta uz ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūciju pret savu gribu.

Pēc dažiem gadiem D.V. vēlējās atgriezties savā iepriekšējā dzīvesvietā un atjaunot rīcībspēju. D.V. iesniedza pieteikumu tiesā, un tiesa noteica, ka D.V. jā saglabā ierobežojumi rīcībā ar naudas līdzekļiem un īpašumu. Pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās D.V. vērsās bāriņtiesā ar lūgumu iecelt citu aizgādni. Ar iepriekšējo aizgādni D.V. bija ļoti sliktas attiecības – bieži bija konflikti un aizgādnis neņēma vērā D.V. vēlmes. Pamatojoties uz to, D.V. vēlējās, lai viņai tiktu iecelts cits aizgādnis, tomēr neviens no tuviniekiem nepiekrīta uzņemt aizgādņa pienākumus.

Bāriņtiesa aizgādni neiecēla un D.V. šobrīd ir noteikts rīcībspējas ierobežojums, bet nav iecelts neviens pārstāvis, kurš D.V. tiesības varētu īstenot viņas vietā.

Līdzīga problēma pastāv situācijās, ja pastāv interešu konflikts starp aizgādni un aizgādībā esošo personu. Piemēram, abi ir mantinieki uz vienu un to pašu mantu. Šādos gadījumos ir nepieciešams iecelt speciālo aizgādni, kurš varētu pieņemt lēmumus konkrētajā jomā. Tomēr ņemot vērā, ka bāriņtiesai ir grūti atrast citus aizgādņus, tiek atstāts iepriekšējais aizgādnis, kurš ir tiesīgs pieņemt visus lēmumus par mantojumu – tajā skaitā, pieņemt lēmumu par mantojuma pieņemšanu vai atteikšanos no tā, kas savukārt ietekmē arī aizgādņa mantojuma tiesības un apjomu.

Tāpat nereti ir situācijas, kur pastāv konflikts starp aizgādni un aizgādībā esošo personu. Atbilstoši Civillikuma 360. panta otrajai daļai aizgādnim ir pienākums palīdzēt aizgādībā esošajai personai apgūt jaunas prasmes un spējas, kas nepieciešamas, lai varētu atjaunot rīcībspēju. Tomēr nav iespējama sadarbība starp personām, kuras savstarpēji neuzticas un nespēj viena ar otru cilvēcīgi komunicēt. Aizgādībā esošajai personai faktiski ir jā sadarbojas ar personu, kurai tā neuzticas, un normatīvajos aktos paredzētā tiesību un interešu aizsardzība ir formāla.

Pamatojoties uz to, RC ZELDA uzskata, ka būtu nepieciešams ieviest profesionāla aizgādņa institūtu, līdzīgi kā tas ir Jelgavas pilsētas pašvaldībā. Konkrētajā pašvaldībā personām, kuras atrodas ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā un kurām nav aizgādņu vai kuru radnieki atsakās uzņemt aizgādņa pienākumus, tiek iecelts profesionāls aizgādnis. Vienam aizgādnim aizgādībā var būt vairākas personas, un par savu pienākumu veikšanu aizgādnis arī saņem atalgojumu. Tādējādi situācijās, kur persona nav apmierināta ar aizgādni un vēlas to nomainīt, vai pastāv interešu konflikts starp aizgādni un aizgādībā esošo, vai vispār nav iespējams atrast personu, kura būtu gatava uzņemt aizgādņa pienākumus, ir pieejams profesionāls aizgādnis. Līdz ar to tiek nodrošināta personas tiesību un interešu veiksmīgāka aizsardzība.

2. Sociālā aizsardzība

2.1. Sociālo dienestu pieejamība

Atbilstoši pētījumam, kas veikts 2006. gadā¹, no aptaujātajiem uzņēmumiem tikai 5 procentos gadījumu strādā cilvēki ar psihiskām saslimšanām un 4 procentos gadījumu

¹ L.Kāpiņa un citi „Cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem iespējas darba tirgū”, Rīga, 2006 - www.apeirons.lv/new/files/Petijumi/detalizetie_rezultati_gar_marketlab.pdf

- cilvēki ar intelektuālās attīstības traucējumiem.² Arī saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem vidējais invaliditātes pensijas apmērs 2014. gadā bija EUR 164,42³. Tāpat atbilstoši Slimību kontroles un profilakses centra datiem 2011. gadā kā galvenais iztikas avots cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem bija invaliditātes vai vecuma pensija un visbiežāk viņi atradās citu cilvēku apgādībā, jo paši sevi nespēja uzturēt.⁴ Diemžēl nav pazīmes, kas liecinātu, ka šī dinamika pēdējā laikā būtu mainījusies. Tādējādi liela daļa no cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem nav nodarbināti, bieži ir sociālo pakalpojumu un pabalstu saņēmēji un ir vai nu maznodrošināti, vai trūcīgi.

Ņemot vērā iepriekš minēto, RC ZELDA vēršas arvien vairāk cilvēku, kuri ir saskārušies ar sociālo dienestu. Personai ir obligāts pienākums vērsties deklarētajai dzīvesvietai tuvākajā sociālā dienesta nodaļā. Ja persona būs vērsusies citā sociālā dienesta nodaļā, tās iesniegumu nepieņems un liks doties uz citu sociālā dienesta nodaļu.

K.L. nesen tika atbrīvots no ieslodzījuma vietas, un viņam ir garīga rakstura traucējumi. Viņš devās uz sociālo dienesta nodaļu, kas atrodas vistuvāk viņa iepriekšējai deklarētajai dzīvesvietai. K.L. nespēja konkrēti formulēt, kāda tieši palīdzība viņam nepieciešama, bet tikai norādīja, ka viņam vajag palīdzēt. Sociālā dienesta darbiniece, nenoskaidrojot klienta personību, nosūtīja viņu uz citu nodaļu, kas atrodas citā pilsētas vietā. Tā rezultātā izstaigājis vairākas Sociālā dienesta nodaļas, K.L. atgriezās atpakaļ tajā nodaļā, kur bija atnācis pirmajā reizē, proti, tajā, kas atrodas vistuvāk viņa iepriekšējai deklarētajai dzīvesvietai. Tikai tagad sociālā dienesta darbiniece paņēma K.L. pasi un pārbaudīja datus, sniedzot informāciju par pieejamiem pakalpojumiem.

Tādējādi faktiski persona bez maksas veic Sociālā dienesta administratīvo funkciju. Šāda rīcība no Sociālā dienesta puses ir demotivējoša un cilvēki nereti atsakās vispār no sev nepieciešamās palīdzības. Stresa rezultātā ir iespējami arī garīga rakstura traucējumu paasinājumi, kā rezultātā cilvēks var nonākt psihiatriskajā slimnīcā. Jānorāda, ka sociālo palīdzību jebkurā gadījumā sniedz viena un tā pati pašvaldība, nevis konkrētās dzīvesvietas sociālais dienests, tādējādi būtu nepieciešams izveidot "Vienas pieturas aģentūru", nodrošinot, ka neatkarīgi no tā, kurā Rīgas priekšpilsētā personai ir deklarēta dzīvesvieta, viņa var vērsties tuvākajā sociālā dienesta nodaļā un iesniegt nepieciešamos dokumentus.

Tāpat personām, lai saņemtu trūcīgās vai maznodrošinātās personas statusu, tiek prasītas ziņas, kas jau ir dienesta rīcībā, vai ir pieejamas sociālā dienesta rīcībā esošajās datu apstrādes sistēmās, piemēram, SOPA u.c. Diemžēl cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, un jo īpaši cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem, šāds papildu slogs nav samērīgs. Pamatojoties uz to, bieži nepieciešamie dokumenti netiek atnesti un persona zaudē sev tik ļoti nepieciešamo trūcīgas vai maznodrošinātās personas statusu, un arī citiem ar statusu saistītiem pakalpojumiem un pabalstiem.

² Turpat, 7.lpp. un 59-92.lpp.

³ <www.csb.gov.lv/statistikas-temas/sociala-drosiba-galvenie-raditaji-30402.html>. Jāņem vērā, ka šeit ietveri cilvēki ar dažāda veida invaliditāti (ne tikai garīga rakstura traucējumiem).

⁴ Slimību kontroles un profilakses centrs, "Psihiskā veselība Latvijā 2011.gadā. Tematiskais ziņojums", 29. – 31.lpp. - http://www.spkc.gov.lv/file_download/1116/Psihiska_veseliba_Latvija_2011_gada.pdf.

2.2. *Saskarsme ar klientu*

Pat gadījumā, ja klients ir nonācis nepieciešamajā Sociālā dienesta nodaļā un lūdzis piešķirt pakalpojumu, tam tiek sniegta atbilde sarežģītā valodā, atsaucoties uz dažādu saistošo noteikumu punktiem un bez skaidra būtības izklāsta. Tā rezultātā klienti, īpaši tie, kuriem ir intelektuālās attīstības traucējumi, atbildes būtību nesaprot un nespēj efektīvi izmantot savas tiesības uz pārsūdzību. RC ZELDA uzskata, ka atbildei ir jābūt viegli saprotamai ikvienam cilvēkam. Turklāt atbildes stils būtu jāpielāgo cilvēka vajadzībām, proti, ja no iesnieguma vai komunikācijas ar klientu ir skaidri redzams, ka viņš lieto vieglo valodu, tad arī atbildei būtu jābūt sastādītai vieglajā valodā ar iespēju to izskaidrot sociālajā dienestā, ja nepieciešams.

B.G. vērsās sociālajā dienestā, lūdzot piešķirt trūcīgas personas statusu, un apmaksāt daļu no komunālajiem maksājumiem. Sociālais dienests sniedza atbildi, kurā bija citēti virkne Rīgas domes saistošo noteikumu un lietotas atsauces uz konkrētiem punktiem, kā arī uzskaitīta jau līdz šim saņemtā palīdzība un tās apjoms. Sniegtā atbilde bija uz vairākām lapām un tik sarežģītā valodā, ka juristam to bija nepieciešams pārlasīt vairākas reizes, lai izprastu sniegtās atbildes būtību.

Administratīvā procesa likums uzliek par pienākumu atbildi sagatavot noteiktā veidā, ietverot arī konkrētas sastāvdaļas. Tomēr Administratīvā procesa likums un arī Satversme uzliek par pienākumu sniegt personai informāciju saprotamā veidā. Diemžēl atbilžu forma šobrīd ir nomākusi atbildes būtību un tādēļ personai (īpaši ar garīga rakstura traucējumiem) ir liegts saprast atbildes būtību un jēgu. Līdz ar to persona nereti sūdzas vairākās iestādēs par, iespējams, pamatotu atbildi, jo nespēj izprast tās jēgu.

I.Z. vērsās Rīgas pašvaldības iestādē, lūdzot pārskatīt aprēķināto parādu par nekustamā īpašuma nodokli. Vēstulē bija skaidri izteikts lūgums sniegt atbildi vieglajā valodā, jo I.Z. ir garīga rakstura traucējumi. Rīgas dome sagatavoja atbildi uz 5 lapām, kurā sarežģītā valodā skaidrots lēmums, atsaucoties uz dažāda veida administratīvajām lietām, kas skatītas gadu laikā, kā arī pašvaldības saistošajiem noteikumiem un Administratīvā procesa likumu. Lēmums ir sarežģīts, un lūgums par vieglās valodas lietošanu netika ievērots. I.Z. bez palīdzības pati nespēja saprast iestādes atbildi.

Kaut arī konkrētais piemērs nav saistīts ar Sociālā dienesta lēmumu, tomēr jānorāda, ka šāda prakse pastāv arī citu klientu lietās, kuriem bijusi saskarsme ar Sociālo dienestu. RC ZELDA uzskata, ka administratīvā akta izdošana ir pārāk formalizēta, kā rezultātā klientiem ir grūti saprotama un faktiski liedz efektīvi izmantot savas tiesības uz labu pārvaldību un taisnīgu tiesu (attiecībā uz lēmuma pārsūdzību).

2.3. *Sociālo pakalpojumu pieejamība*

Neskatoties uz to, ka Rīgas pašvaldība piedāvā salīdzinošu plašu sociālo pakalpojumu klāstu, tomēr tas ir faktiski nepieejams. Klienti tiek reģistrēti rindās, kur jāgaida vairākus gadus, lai saņemtu nepieciešamo pakalpojumu. Turklāt nav šobrīd iespējams uzzināt, cik cilvēki gaida uz konkrēto pakalpojumu, piemēram, kādas ir iespējas

Projekts tiek līdzfinansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros

saņemt grupu dzīvokļa pakalpojumu. Tomēr jānorāda, ka brīdī, kad klients vēršas Sociālajā dienestā, lūdzot konkrētu palīdzību, viņam šī palīdzība ir nepieciešama konkrētajā brīdī un nevis pēc vairākiem gadiem.

Vairāki RC ZELDA klienti saņem ģimenes asistenta pakalpojumu. Tā mērķis ir uzlabot dzīves prasmes, tomēr laika periods, kurā pakalpojums tiek sniegts, ir ierobežots.

RC ZELDA vērsās D.R., kura ir ģimenes asistents K.M. – personai ar garīga rakstura traucējumiem. Ģimenes asistenta pakalpojums bija piešķirts uz 3 mēnešiem un tikai termiņa beigās D.R. izdevās izveidot uzticības attiecības ar K.M. Noskaidrojās, ka K.M. ir būtiskas finansiālas problēmas un grūtības komunicēt ar citām personām. D.R. noorganizēja, ka K.M. turpina saņemt ģimenes asistenta pakalpojumu vēl 3 mēnešus, lai varētu risināt konstatētās problēmas.

Pēc noteiktā termiņa beigām K.M. vairs nesaņem ģimenes asistenta pakalpojumu, kaut arī tas ir ļoti nepieciešams, jo iepriekšējās problēmas nav atrisinātas. K.M. ir reģistrēta pakalpojuma gaidītāju rindā. Visdrīzākais, ka K.M. tiks piešķirts cits ģimenes asistents, kuram atkārtoti būs nepieciešams nodibināt uzticības attiecības, lai palīdzētu risināt K.M. problēmas.

Ģimenes asistenta mērķis ir sniegt atbalstu un apmācību personai ar garīga rakstura traucējumiem sociālo prasmju apgūšanā. Tomēr jānorāda, ka cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem ir grūti uzticēties svešiniekiem, tādēļ sadarbība ir jāveido ilgstošā laika periodā. Piemēram, Talsu novadā ir izveidots atbalsta personas pakalpojums ģimenēm ar bērniem, kas tiek piešķirts sākotnēji uz sešiem mēnešiem, bet var pakalpojuma sniegšanu var pagarināt pēc nepieciešamības. Sākotnēji kontakts ar ģimeni ir biežāks, bet vēlāk tas kļūst retāks un mērķis ir novērot kā iegūtās prasmes un iemaņas tiek piemērotas dzīvē. Kā minēts iepriekš, cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem ir grūti izveidot uzticības attiecības (īpaši, ja cilvēkam ir psihiska saslimšana), tādēļ ir būtiski dot pietiekami ilgu laiku, lai šīs attiecības var izveidoties un cilvēks tik tiešām apgūst nepieciešamās prasmes. Proti, atbalstam ir jābūt vērstam uz mērķa sasniegšanu, nevis uz kvantitatīvu kritēriju izpildi. Šādā gadījumā palīdzība ir formāla.

3. Tiesības uz dzīvi sabiedrībā

Tāpat vairākiem RC ZELDA klientiem arvien aktuālāks kļūst jautājums saņemt palīdzību mājokļa jautājumu risināšanā pēc grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma pārtraukšanas, kad tiek sasniegts sociālās rehabilitācijas mērķis un personai vairs nav vajadzīgs tik intensīvs atbalsts no darbinieku puses prasmju apgūšanā. Kā piemērotākā nākamā dzīvesvieta dažās situācijās būtu sociālais dzīvoklis. Šobrīd Rīgas pašvaldībā tiek būtiski ierobežotas personu tiesības uz patstāvīgu dzīvi sabiedrībā, liedzot pieeju sociālo dzīvokļu pakalpojumam. Proti, neskatoties uz to, ka šīm personām ir garīga rakstura traucējumi un noteikta pirmā vai otrā invaliditātes grupa, tomēr tās netiek atzītas par atsevišķi dzīvojošām personām, jo dzīvo grupu dzīvoklī, nevis pilnībā atsevišķi bez palīdzības. Tāpat tiek uzskatīts, ka jau šobrīd viņi saņem sociālo pakalpojumu grupu dzīvoklī un cita pakalpojuma piešķiršana vairs netiek izskatīta.

Projekts tiek līdzfinansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros

Šāda pieeja ir maldīga, jo grupu dzīvoklis nav patstāvīga dzīvesvieta. Tā ir kā pārejas periods no brīža, kad personai nepieciešams lielāks sociālais atbalsts uz nākošo sociālo pakalpojumu, proti, pakalpojuma saņemšanu personas dzīvesvietā. Tādējādi tiek ierobežota iespēja vairāk personām saņemt pakalpojumu grupu dzīvoklī un sagatavot arvien vairāk personu patstāvīgākai dzīvei sabiedrībā, jo personas, kuras nonākušas grupu dzīvokļos to atstāj tikai retos gadījumos. Ņemot vērā to, ka cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem bieži vien vienīgais ienākums ir invaliditātes pensija, viņiem nav līdzekļu, lai varētu īrēt dzīvokli patstāvīgi. Tādēļ pašvaldības sniegtā sociālā palīdzība bieži vien ir vienīgais veids, kā cilvēkam dzīvot patstāvīgi sabiedrībā. Jāatzīmē, ka joprojām trūkst klientu prasmēm un vajadzībām piemērotu pakalpojumu, kas atbalstītu un uzlabotu viņu iespējas dzīvot sabiedrībā patstāvīgi.

Tāpat arvien būtiskāka problēma ir saistībā ar personām, kuras saņem grupu dzīvokļa pakalpojumu, izveido ģimeni un piedzimst bērns. Konkrētajos gadījumos persona nevar turpināt dzīvot grupu dzīvoklī, jo šāda vide nav piemērota bērna labvēlīgai attīstībai. Tomēr pašvaldībā nav pieejami citi alternatīvi pakalpojumi, kur vecāki ar garīga rakstura traucējumiem varētu saņemt nepieciešamo psiholoģisko un sociālo atbalstu bērna audzināšanā un savu problēmu risināšanā. Tādējādi faktiski tiek nodarīts būtisks kaitējums bērna interesēm.

Būtiski, ka šī projekta „Līdzvērtīgu iespēju nodrošināšana cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem” ietvaros, Rīgas pašvaldībā dzīvojošiem cilvēkiem bija iespēja saņemt kompetentu bezmaksas juridisko palīdzību. Nereti vecāki un tuvinieki skaidroja, ka bāriņtiesas un tiesas ir ieteikušas vērsties pie advokātiem, lai sagatavotu tiesā pieteikumu rīcībspējas ierobežojumu pārskatīšanai. Tuvinieki skaidroja, ka viņi šādu palīdzību nevar atļauties, un līdz ar to viņiem liegta pieeja tiesai un savu tiesību aizsardzībai. Papildus jānorāda, ka vairākās lietās vēl būs jāturpina juridiskās palīdzības nodrošināšana, jo ir uzsākti vairāki administratīvie procesi iestādēs vai tiesās, kā arī ir iesniegti pieteikumi par rīcībspējas ierobežojumu pārskatīšanu vispārējās jurisdikcijas tiesās, un vairākas tiesas sēdes nozīmētas uz 2016. gadu.

RC ZELDA ir pateicīga Rīgas pašvaldībai par iespēju projekta ietvaros diviem klientiem segt advokāta atlīdzību lietās, kur bija nepieciešama pārstāvība tiesā, kā arī nodrošināt atalgojumu diviem biedrības juristiem bezmaksas juridisko konsultāciju nodrošināšanai. Tādējādi pirmo reizi organizācijas pastāvēšanas laikā RC ZELDA saņēma finansiālu atbalstu no Rīgas pašvaldības, lai tās iedzīvotājiem varētu nodrošināt atbalstu un juridisko palīdzību bez maksas. Projekts apliecināja, ka palīdzība ir nepieciešama un pieprasīta, kā arī ir nepieciešams turpināt sniegt atbalstu Rīgā dzīvojošiem cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, lai uzlabotu komunikāciju starp cilvēku un iestādēm, sekmētu personu tiesību aizsardzību, un mazinātu nereti esošo spriedzi, kas radusies no saskarsmes grūtībām.